

NĚKOLIK POSTŘEHŮ ZE SPOLEČNÉ SLOVENSKO-ČESKÉ STATISTICKÉ KONFERENCE PRASTAN 2005

Jitka Bartošová

PRASTRAN 2005 lze stručně vystihnout dvěma slovy: „Veni, vidi“. Tato společná Slovensko-Česká konference opravdu stála za to, abyste na ni přišli a uviděli (poslechli si) příspěvky i doprovodný kulturní program.

Konference PRASTAN byla tentokrát zářímována do překrásné scenérie okolních hor. Jednání probíhala ve dnech 10. - 15. června 2005 v hotelu Lesák v Tajově u Banské Bystrice. Na organizaci se podílela *Slovenská statistická a demografická spoločnosť* společně s *Českou statistickou společností, katedrou matematiky a deskriptivní geometrie Stavební fakulty STU, Bratislava, katedrou matematiky Fakulty přírodních věd UMB, Banská Bystrica, a Fakultou managementu UKo, Bratislava*. Programový výbor pod vedením pana profesora Beloslava Riečana připravil program tak, aby mohly zaznít jak otázky z oblasti výuky statistiky, tak i různorodé problémy teoretické, aplikační a historické. Ke hladkému průběhu konference přispěl nemalou měrou také organizační výbor. Kromě odborného přínosu byla konference bohatá na kulturní akce té nejvyšší kvality a ve chvílkách klidu se účastníci mohli rozhodnout také pro aktivní odpočinek na některé ze zajímavých turistických tras v okolí.

Průběh jednání konference

PRASTAN 2005 byl zahájen v sobotu dopoledne a pokračoval až do středy (do 12 hodin). Sobotní program byl dopoledne věnován problémům klasické výuky statistiky a pravděpodobnosti. Odpoledne pak proběhla diskuse o stavu a vývoji didaktiky na Slovensku a v Čechách. Nedělení referáty byly zaměřeny na poměrně nový a velmi zajímavý způsob výuky prostřednictvím virtuálních univerzit a e-learningu. Na průběhu jednání bylo vidět, že toto téma je široké a rozmanité a pro všechny účastníky (vesměs pedagogy) také velice zajímavé. Část příspěvků byla zaměřena na středoškolskou výuku, zbývající příspěvky se zabývaly současným vývojem výuky statistiky na českých a slovenských vysokých školách.

Pondělní dopoledne bylo věnováno aplikacím matematické statistiky, odpoledne se probíraly nové trendy ve statistice a pravděpodobnosti. Příspěvky, přednesené další den (v úterý) dopoledne, byly z oblasti numerické matematiky. Odpolední referáty byly věnovány aplikacím matematické pravděpodob-

nosti. Témata příspěvků, přednesených v posledním (středečním) bloku, byla zaměřena na využití nestandardních metod v pravděpodobnosti.

Jednání konference zahájil pan profesor Jaromír Antoch úvahami nad problémem, jak efektivně skloubit středoškolskou výuku programování s výukou pravděpodobnosti. Na tento příspěvek přímo navázali svými referáty další dva pedagogové z katedry pravděpodobnosti a matematické statistiky Matematicko-fyzikální fakulty UK v Praze – profesor Josef Štěpán a doktor Daniel Hlubinka. Pan profesor Štěpán se zamýšlel nad vhodným způsobem výuky základů pravděpodobnosti na středních školách, pan doktor Hlubinka se zaměřil na možnosti budování základů statistického myšlení u středoškoláků.

Další příspěvky byly zaměřeny na výuku statistiky na různých typech vysokých škol. Pan magistr Pavol Král informoval účastníky konference o náplni předmětů Statistika, Statistika1 a Statistika2 na Ekonomické fakultě Univerzity Matěje Bely v Banské Bystrici v letech 2001–2003. Velmi zajímavý byl referát paní docentky Dagmar Blatné, který byl zaměřen na přehled změn, nastávajících v současnosti ve výuce statistiky na Vysoké škole ekonomické v Praze. Účastníci se dozvěděli, že k těmto změnám dochází ze dvou důvodů. Prvním důvodem je zavedení nového statistického softwarového produktu (SAS), který má nahradit dosud používaný produkt (Statgraphics for Windows). Druhým závažným důvodem chystaných změn je přechod VŠE na evropský systém přenosu kreditů ETSC (European Credit Transfer and Accumulation System).

Bylo uvedeno, že program Statgraphics for Windows je sice velmi příjemný a jednoduchý na ovládání, výraznou nevýhodou je však jeho vysoká cena, která značně omezuje použití programu v praxi. Nevýhodou programu SAS je zase jeho obtížnější ovládání. Hrozí nebezpečí, že všichni studenti nedokáží tento program ve vymezeném čase zvládnout. Proto bylo rozhodnuto použít k výuce na VŠE jeho programovou nadstavbu (Enterprise Guide), která umožňuje využívat většinu procedur formou jednoduše ovladatelného rozhraní. Autorka konstatovala, že Enterprise Guide je ve srovnání se Statgraphicsem v některých partiích bohatší a v jiných naopak chudší. Problémem jsou však jeho výstupy, které jsou vesměs méně přehledné, a také vytvoření grafů je v tomto prostředí složitější.

Z referátu paní docentky Blatné dále vyplynulo, že Vysoká škola ekonomická v Praze je od roku 1998 členem CEMS (The Community of European Management Schools). Cílem škol, sdružených v CEMS, je vytvořit jednotnou síť univerzit a institucí, která by umožňovala bezproblémový přechod studentů z jedné školy na druhou. Proto VŠE připravuje plán změn výuky všech předmětů bakalářského stupně studia (včetně výuky statistiky) tak,

aby byly pokryty základní znalosti (The Common Body of Knowledge) všech 18-ti domén studijního programu ekonomických škol, zařazených v systému CEMS. Tyto změny se zásadně odrazí jak v obsahu tak i v hodinových dotacích. Pro statistiku, která je pouze součástí jedné z těchto osmnácti domén, z toho do budoucna plyne značné omezení dosavadní výuky.

Velmi ožehavým problémem současné výuky statistiky na vysokých školách se zabýval také příspěvek pana docenta Gejzy Dohnala, trefně nazvaný „Dilema chudého učitele (Pravděpodobnost bez statistiky nebo statistiku bez pravděpodobnosti?)“. Autor se v něm pokusil o řešení problému výuky statistiky při zcela nedostačující hodinové dotaci a minimálních znalostech matematiky. S tímto problémem se v současné době potýká mnoho vysokoškolských pedagogů, a to nejen ve státním ale i soukromém sektoru.

Z „nepedagogických“ referátů si účastníci konference mohli poslechnout např. nezapomenutelné příspěvky pana profesora Josefa Štěpána „*Birkhoffův problém č. 111 v současnosti*“, pana profesora Beloslava Riečana „*O entropii dynamických systémů*“ nebo pana docenta Jiřího Trešla „*Chaotic Time Series*“. Nesmírně zajímavý byl také referát pana doktora Ivana Saxla „*De Moivreova rozdělení*“, který posluchačům odkryl kousíček z bohaté historie statistiky. Protipól k výše uvedeným příspěvkům, které byly laděny teoreticky, tvořily referáty, založené na různých aplikacích statistických metod v praxi. Tímto „praktickým“ směrem se ubíral např. příspěvek paní doktorky Ivety Stankovičové „*Využitie metód hlbkovej analýzy dát v oblasti poistenia motorových vozidiel*“ nebo příspěvek Danuše Szokeové a Magdy Komorníkové „*Testovanie spoločných trendov v prietokoch slovenských riek*“.

Kulturní a společenské aktivity

Hned úvodní společný večer (v sobotu 11. června) naznačoval, že kulturní aktivity rozhodně nebudou svou úrovní zaostávat za odbornými. Patříčně společensky oděni a naladěni jsme se plni zvědavého očekávání vydali přistaveným autobusem do Banské Bystrice. Druhé premiérové představení Rossiniho opery *Barbier zo Sevilly* (*Lazbník Sevillský*) v banskobystrické Státní opeře nám připravilo hluboký zážitek, na který budeme dlouho vzpomínat. Svěží a moderní pojetí této stařícké komedie a vysoká úroveň pěveckých i hereckých výkonů nás vtáhly do děje. Zpěváci a herci v jedné osobě nás dokázali rozesmát a zároveň i potěšit.

V neděli tyto „kulturní hody“ pokračovaly varhanním koncertem, uspořádaným v banskobystrickém evangelickém kostele u příležitosti 255. výročí úmrtí velikána varhanní hudby, J. S. Bacha. Hlubokou úctou v nás vzbuzovala nejenom krása této hudby, ale také to, že na varhany nám hráli takoví významní slovenští matematici, jako pan profesor Riečan. Myslím, že nikdo z pří-

tomných nepochyboval o tom, že matematické nadání chodívá ruku v ruce s nadáním hudebním. Všechny uvedené skladby byly spojeny do jednotného celku poezií, citlivě recitovanou paní Evou Kelemenovou.

Po skončení koncertu, který v nás ještě dlouho příjemně odezníval, pokračoval nádherný nedělní den společenským večerem, uspořádaným v prostorách hotelu Lesák. Dalším neopakovatelným zážitkem společné konference se pro nás stala lidová hudba pana profesora Gejzy Wimmera a jeho dětí, která nás celým večerem provázela.

Závěr

Co lze říci na závěr? PRASTAN 2005 je za námi – ať žije STAKAN 2007! A protože budoucí (predikované) hodnoty jsou konstruovány na základě hodnot současných, lze z průběhu konference odvodit toto doporučení: Zajedte si na STAKAN 2007 a posuďte stav a vývoj této společné Česko-Slovenské, resp. Slovensko-České konference sami.

Adresa: RNDr. Jitka Bartošová, FM VŠE, FMI, Jarošovská 1117/II, 377 01 Jindřichův Hradec

✉ bartosov@fm.vse.cz